

İSRAİL'İN SAVAŞLARARASI HAREKÂT DOKTRİNİ

“

İsrail'in caydırıcılığı büyük oranda İsrail ordusunun üst düzey askeri teknolojiye sahip olmasından ve ABD'nin İsrail'e kayıtsız desteğinden kaynaklanmaktadır. Bu üstünlük konusunda henüz bir değişimden bahsedilmesi mümkün değildir.

”

Gökhan Batu

Araştırma Asistanı, ORSAM

İsrail'in yürüttüğü asimetrik savaşın araçlarına karşı konvansiyonel yöntemler ile cevap verilemeyeceği gerçeği, İsrail'i, güvenliğini temin için alternatif yaklaşımlar geliştirmeye yönlendirmiştir. Bu doğrultuda İsrail, Ortadoğu'da gelişen yeni güvenlik

çevresine uygun olarak caydırıcılığını tahkim etmek adına “Savaşlar Arası Harekât” (SAH) adı verilen bir doktrin geliştirmiş ve bu doktrin pratikleri çerçevesinde Lübnan, Suriye ve Irak'ta, İran destekli grupları hedef almıştır.

İsrail, kurulduğu günden beri aktif ve potansiyel tehditler ile çevrili bir ülke olduğu üzerine güvenlik doktrinini inşa etmiştir. İsrail'in ilk Başbakanı David Ben Gurion'a

göre, bugün yalnızca 22.145 km² yüz ölçümü ile halen yüzde 20'ye yakını Araplardan oluşan 9 milyonluk bir nüfusa sahip olan ve hasımları ile arasında derin demografik ve coğrafi asimetri bulunan İsrail için peşi sıra yaşanan savaşlar, esasında hiç bitmeyen bir savaşın farklı aşamalarından başka bir şey ifade etmemektedir. Bu durum itibarıyla İsrail için yenilgi, haritadan silinmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla İsrail, nesiller boyu varoluşsal bir tehdit algısına sahip olagelmıştır.

Bu çerçevede İsrail ordusunun her türlü tehdit senaryosuna hazır olması, ülkenin stratejik sürprizlerle karşılaşmaması adına istihbarat aygıtının hatasız işlemesi gerekmektedir. Buna ek olarak hem sivil kayıpların önlenmesi hem de çatışmanın süresinin kısaltılması adına olası bir savaşın stratejik derinlikten yoksun İsrail toprakları yerine düşman topraklarına taşınarak orada sürdürülmesi hayati önem arz etmektedir. Söz konusu yaklaşımların sonucu olarak 3 te-

mel prensip, 1950'li yıllardan itibaren İsrail'in savunma doktrinini şekillendirmiştir; caydırıcılık, erken uyarı ve saldırı gücü.

“
ABD'nin Irak'ı işgali ve Arap Baharı sonrası dönemde İsrail'in periferisindeki Arap devletler ve orduları zayıflamış; bölgede ortaya çıkan otorite boşluğunda devlet dışı silahlı aktörler giderek güç kazanmıştır. İç savaş nedeni ile kaotik durumda olan Suriye ve işgalden sonra istikrarını kaybeden Irak'ın, bu bağlamda İsrail için kısa vadede tehdit oluşturması zayıf ihtimaldir. Ayrıca İsrail, ortak düşman algısı üzerinden Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn gibi ülkeler ile artık gizliliği kalmayan ilişkiler tesis etmiştir.

Değişen Tehdit Algısı

Bugün Ortadoğu'da dinamikleri giderek değişen bir güvenlik çevresi söz konusudur. ABD'nin Irak'ı

işgali ve Arap Baharı sonrası dönemde İsrail'in periferisindeki Arap devletler ve orduları zayıflamış; bölgede ortaya çıkan otorite boşluğunda devlet dışı silahlı aktörler giderek güç kazanmıştır. İç savaş nedeni ile kaotik durumda olan Suriye ve işgalden sonra istikrarını kaybeden Irak'ın, bu bağlamda İsrail için kısa vadede tehdit oluşturması zayıf ihtimaldir. Ayrıca İsrail, ortak düşman algısı üzerinden Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn gibi ülkeler ile artık gizliliği kalmayan ilişkiler tesis etmiştir. Dolayısıyla İsrail için konvansiyonel tehditlerin artık azaldığı, bölgedeki devlet dışı silahlı aktörlerden kaynaklanan konvansiyonel olmayan tehditlerinse birincil tehdit algısını oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Irak'tan Yemen'e kadar desteklediği vekilleri aracılığı ile İran, bölgede mezhep temelli politikalar ve materyal desteği ile devlet dışı aktörlerden fazlası ile faydalanan ve bölgedeki etkinliğini arttıran ülkelerin başında gelmektedir. İran, bölgede menfaatlerini korumak için sert ve yumuşak güç unsurla-

rını içeren çok yönlü ve incelikli bir strateji izlemektedir. Tahran yönetimi, doğrudan tehdit algısını ABD ve bölgedeki müttefiklerinden hissetmektedir. Bölgesel güç İran, tehdit hissettiği ülkeler ile arasındaki güç asimetrisini Irak, Suriye, Yemen ve Afganistan gibi çevre ülkelerde kurduğu ve zaman içinde güçlerinin pekişmesini sağladığı vekilleri aracılığı ile dengelemeyi amaçlamaktadır. Suriye iç savaşına Beşar Esad rejiminin güvenliğini sağlama amacı ile müdahil olan İran ve Lübnan'daki vekili Hizbullah'ın bu ülkedeki varlığı ile İran'ın sahip olduğu bazı füzeleri Hizbullah başta olmak üzere Ortadoğu'daki diğer Şii milislere gönderme çabası, İsrail'i ciddi şekilde rahatsız etmektedir. Zira yüz ölçümü açısından küçük bir ülke olması itibarıyla ülkedeki kritik alt yapıların bahsi geçen Hizbullah'ın elindeki yüz bin kadar olduğu iddia edilen füzeler ile hedef alınma ihtimali, İsrail için büyük tehdit anlamına gelmektedir.

“
2016 yılında yayınlanan İsrail Ordusu Strateji Belgesi'ne göre, ülkeye yönelik tehdidin mahiyetinin değişmesi ile birlikte İsrail'in caydırıcılığında bir aşınma söz konusu olduğu dile getirilmiştir. Zira caydırıcılığın tesisi, her bir tehdit unsurunun ayrı ayrı ele alınması ve bunların mevcut niteliği, kapasitesi, kimliği ve hatta karar verme süreçlerinin dahi hesaba katılmasını gerektirmektedir.”

Savaşlar Arası Harekât ve Caydırıcılık

İsrail'in caydırıcılığı büyük oranda İsrail ordusunun üst düzey askeri teknolojiye sahip olmasından ve ABD'nin İsrail'e kayıtsız desteğinden kaynaklanmaktadır. Bu üstünlük konusunda henüz bir değişimden bahsedilmesi mümkün değildir. Ancak, 2016 yılında yayınlanan İsrail Ordusu Strateji Belgesi'ne göre, ülkeye yönelik tehdidin mahiyetinin değişmesi ile birlikte İsrail'in caydırıcılığında bir aşınma söz konusu olduğu dile getirilmiştir. Zira caydırıcılığın tesisi, her bir tehdit unsurunun ayrı ayrı ele alınması ve bunların mev-

cut niteliği, kapasitesi, kimliği ve hatta karar verme süreçlerinin dahi hesaba katılmasını gerektirmektedir.

“Savaşlar Arası Harekât” (İbranice: MABAM), hâlihazırda İran'ın Ortadoğu'da yürüttüğü asimetrik savaşa karşı koyabilmesi ve ülkenin maksimum seviyede kalkınabilmesi adına İsrail'in sürdürdüğü bir güvenlik prensibidir. Bu doktrine göre, savunma ve tehditleri etkisiz hale getirmek adına operasyonlar gerçekleştirilmekte; ancak bu operasyonların topyekûn bir savaşa evirilmemesi hedeflenmektedir. İsrail eski Genel Kurmay Başkanı Gadi Eisenkot'a göre, İsrail ordusu ne savaşta ne de savaşa hazırlanmaktadır. Mevcut durumda istihbarat, örtülü ve açık imkanlar ile tehditlerin güçlenmesinin önlenmesi ve bunların zayıflatılmasına yönelik bütüncül bir harekât yürütülmesi hedeflenmektedir. Bu doktrinin temel amaçları; savaşın ötelenmesi ve düşmanın güç takviye süreçlerinin sürekli bir biçimde zayıflatılarak varlıkları ve kapasitesine zarar verilmesi; İsrail'in güç kullanımına meşruiyet sağlanırken “düşmanların” uluslararası hukuku ihlal eden örtülü faaliyetlerinin ifşa edilerek meşruiyetinin zedelenmesi; bir savaşın söz konusu olduğu durumda da İsrail ordusu için en uygun koşulların sağlanmasıdır. Bu çerçevede tehditlere yönelik saldırılar, çok dikkatli ana-

lizler sonucu herhangi bir savaşa evirilmeyeceğine emin olunduktan sonra gerçekleştirilmektedir. Bahsi geçen saldırılar çoğunlukla zamana yayılarak üstlenilmemekte ve etki düzeyine dikkat edilmektedir. Bu kısa ve odaklanmış faaliyetler sayesinde hem tansiyonun fazla yükselmemesine hem de saldırıya maruz kalan aktöre, saldırıyı veya olası hasarı inkâr edebileceği bir alan açılması sağlanmaya çalışılmaktadır. 2019 yılında İran'ın Suriye'deki etkisinin sınırlandırılması ile beraber gizlilik konusunda daha esnek tutum izlenilmiştir. Yine sınırdaş olmayan ülkelerdeki tehdit olarak düşünülen grupların da bu doktrin kapsamında hedef alınması mümkündür.

İran'ın Suriye sahasında yayılmasını ve Hizbullah'ın hassas füzelere sahip olmasını kendisi için tehdit olarak gören İsrail, 2017 yılından itibaren Suriye'deki İran bağlantılı hedeflere ve İran'ın sahadaki vekillerine yüzlerce saldırı düzenlemiştir. 26 Ağustos 2019 tarihinde İsrail'in; Irak, Suriye ve Lübnan'da İran bağlantılı grupları vurması ise Savaşlar Arası Harekât Doktrini çerçevesinde icra ettiği en kapsamlı operasyon olmuştur. Söz konusu operasyon bir anlamda Suriye sahasında sınırlandırılmaya çalışılan İran'ın, Irak'taki gücünün de hedef alınacağı mesajını içermektedir. Dahası bu operasyonlar İran'ın

Ortadoğu'da yürüttüğü asimetrik savaşa bir meydan okuma anlamına gelmektedir. Kasım Süleymani'nin öldürülmesi ve İsrail'in bu operasyona istihbarat desteği verdiğini açıklaması da bu meydan okumanın bir devamı olarak değerlendirilebilir.

“**SAH Doktrini'nin savunma yönlü olarak en bariz pratiği 4 Aralık 2018 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda İsrail, "Kuzey Kalkanı Operasyonu" çerçevesinde Hizbullah'ın İsrail-Lübnan sınır hattında kazdığı çeşitli tünellere karşı harekât başlatmıştır.**

”
Suriye iç savaşında ise Esad'ın yönetimde kalmasını muhaliflere tercih eden İsrail Şam havaalanı da dahil olmak üzere birçok noktada rejim unsurlarını hedef almıştır. Bu durum SAH güvenlik doktrini açısından tarihi düşmanın askeri kapasitesini yıpratmaya ve bir anlamda iç savaş sonrasında Esad'ı zayıf tutmaya yönelik girişim olarak değerlendirilebilir. SAH Doktrini'nin savunma yönlü olarak en bariz pratiği 4 Aralık 2018 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda İsrail, "Kuzey

Kalkanı Operasyonu" çerçevesinde Hizbullah'ın İsrail-Lübnan sınır hattında kazdığı çeşitli tünellere karşı harekât başlatmıştır. Operasyon boyunca İsrail, Hizbullah'ın faaliyetlerinin BM Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu 1701 nolu karara aykırı olduğunu dile getirmiştir. Aynı zamanda İsrail Askeri İstihbaratı Başkanı Tamir Heyman, operasyonun asıl amacını Hizbullah ile muhtemel savaş için uygun ortamı hazırlama ve İsrail'in meşruiyet arayışı şeklinde açıkça ifade etmiştir. Nitekim İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu da "düşmanın" muazzam derecede yatırım yaparak kazdığı tünellerin çok kısa sürede yok edildiğini vurgulamıştır.

İsrail'in SAH Doktrini çerçevesinde gerçekleştirdiği saldırıların devam etmesi muhtemeldir. Keza Ortadoğu'daki mevcut dinamikler, İsrail'in kontrollü gerginlikle yürüttüğü bu stratejinin devamına imkân vermektedir. Söz konusu strateji, bir taraftan İsrail'in hasımlarını yıpratmasına imkân verirken diğer taraftan da İsrail açısından kapasitesini olabildiğince arttırma ve olası bir savaşın çıkması durumunda buna hazır olmasını sağlamaktadır.